

Viðmerking:

Búskaparvækstur við og uttan ríkisveitingar

Í greinini viðgerð búskaparfrøðingurin, Magni Laksáfoss, árinini á búskaparvæksturinum av at ríkisveitingin minskar

Eg vil nýta høvið til at fegnast yvir at tjakkið um búskaparligu avleiðingarnar av minskandi ríkisveitingum í bløðnum í seinastuni er verið meiri fjølbroytt. Vónandi koma vit skjótt til árinini á einstaka húsarhaldið, men fyrst er neyðugt at lýsa árinini á búskapin sum heild. Tað eru jú tey sum seinni fáa fylgjur fyri einstaka húsarhaldið.

Eg vil her aftur triva í ein sera týðningarmiklan part av búskaparligu árinum av at minka um ríkisveitingarnar, nevniliga árinini á búskaparvæksturinum.

Høvuðsárinini enn einaferð:

Av tí at annar grafurin í greinini hjá mær í bløðnum seinasta leygardag ikki kom við, vil eg lova mær at endurtaka hann her.

Fulla linjan í stykki 1 á myndini visir gongdina fram til í dag, meðan fallið í stykki 2 visir búskapargongdina í skiftistíðini. Skiftistíðin er tíðin, meðan ríkisveitingin minskar, til hon er burtur. Stykki 3 visir búskapargongdina eftir at ríkisveitingin er burtur. At enda er ein linja teknað omanfyri hinar linjurnar í stykki 2 og 3. Henda linjan visir búskapargongdina um ríkisveitingin ikki minskar burtur, men heldur fram eins og í dag. Út frá myndini er greitt, at tað ikki er uttan avleiðingar fyri samfelagið at missa eina inn-tøku av teirri stødd, sum ríkisveitingin er.

Í skiftistíðini (stykki 2) verður neyðugt at broyta búskapin, soleiðis at hann kann vera ríkisveitingini fyrriuttan. Hetta merkir at búskapurin kemur í eina kreppulíknandi støðu. Tvs. tillagingar mugu henda í búskapinum, sum líkjast teimum tillagingum, sum henda tá kreppur eru í búskapi-

num. Her er t.d. talan um at arbeiðsloysið økist, lónin lækkar, fólk flyta av landinum o.l.

Eftir at ein tíð er frálíðin, vil búskapurin rétta seg upp aftur (stykki 3). Tvs. at fólk flyta ikki longur av landinum og víðurskiptini eru stabiliserað.

Broyst búskaparvækstur?

Ein sera áhugaverður spurningur er: Verður búskaparvæksturinn tann sami við ríkisveitingum sum uttan ríkisveitingar?

Hugsast kann, at orðatakið "neyð lærir nakna kvinnu at spinna" eisini er galdandi fyri naknar kvinnur. Um hetta er rætt, verður búskaparvæksturinn uttan ríkisveitingar stórri enn við ríkisveitingum, soleiðis at tann munurin, sum er millum livistíðin við ríkisveitingum og uttan ríkisveitingar gerst minni og minni og at enda verður heilt burtur.

Tað er neyvan ivi um at hetta er so. Betraða kappingarforið, trýstið á vinnulívið um at fáa meiri burturúr tilfonginum og møgulega ein hugburðarbroyting í heila táknið, vil hava við sær, at búskaparvæksturinn gerst stórri og harvið at munurin millum búskapin við og uttan ríkisveitingar, við tíðini gerst sera lítill og at enda ikki er til at bera eyga við.

Nær hendir hetta?

Hugburðurin, at neyð lærir nakna kvinnu at spinna, er sostatt uttan iva rættur – eisini í búskaparligum høpi. Sum skilt av tí, sum er nevnt omanfyri, so er neyðugt at fáa meiri burturúr sama tilfonginum um hetta skal bera til (ella at nýggjar vinnur taka seg fram). Hetta krevur lögur av vinnulívnum.

Í eina kreppulíknandi støðu, sum búskapurin kemur í við minskandi ríkisveitingum, hevur tað ofta víst seg, at iløghugurin ikki er serliga stórur. Harafurumóti visir tað seg eisini, at iløgunar, ið verða gjørdar, ofta eru meiri burðardýggar (meiri gjøgnumhugsadar) enn tær, ið verða gjørdar í góðum tíðum.

Tó talar hetta samanlagt fyri, at tíðin, áðrenn tann eyka búskaparvæksturinn kemur, kann fara at tjakast drúgv, og í einum so opnum samfelag sum tað føroyska, kann hetta føra til munandi fólkaflýting.

Áðrir hættir at læra at spinna

Hugsast kann, at tað er møguligt at læra at spinna, sjálvt um ein ikki er nakin og svangur. Møgulega kann ein kvinna, ið er mett og væl klødd, eisini læra at spinna, t.d. við at fara á spinniskeið. Hetta er hugsunarhættur aftan fyri tjakkið um at seta á stovn granskingarstovnar og útbyggingarstovnar í Føroyum, soleiðis at læra kann at fáa meiri burturúr tilfonginum. Sjálvsagt kann hetta gerast óansæð um ein ætlar at minka um ríkisveitingina ella ikki.

Tað er t.d. at undrast yvir, at Føroyar, ein fiskivinnutjóð, bert hevur ein lítlan fiskivinnuskúla á miðnámsstøði, meðan fleiri stórir handils- og studentaskúlar eru í landinum. Tað átti at verið meiri nærliggjandi at hugsa sær, at fleiri fiskivinnuskúlar vóru í landinum, bæði á miðnáms og hægri støði. Somuleiðis er nærliggjandi at hugsa sær, at hesir stovnar áttu at granska í, hvussu tilfongin kann nýtast betur, og eisini at hjálpt til við, at royndarkoyrt nýggjar framleiðslu-hættir, soleiðis at fiskivinnan og fiskiðnaðurin slapp

undan dýru royndarkoyringunum.

Gransking og búskaparvækstur

Hugsanin við at seta á stovn granskingar- og útbyggingarstovnar er, at vit á henda hátt kundu skunda undir búskaparvæksturinum. Hervið hevði skiftistíðin ikki vart longur enn hægst neyðugt, og sosiala fylgjurnar høvdu sostatt eisini verið minst møgulegar.

Sjálvandi eiga vit at seta granskingar- og útbyggingarstovnar á stovn óansæð, um vit velja at minka um ríkisveitingina ella ikki.

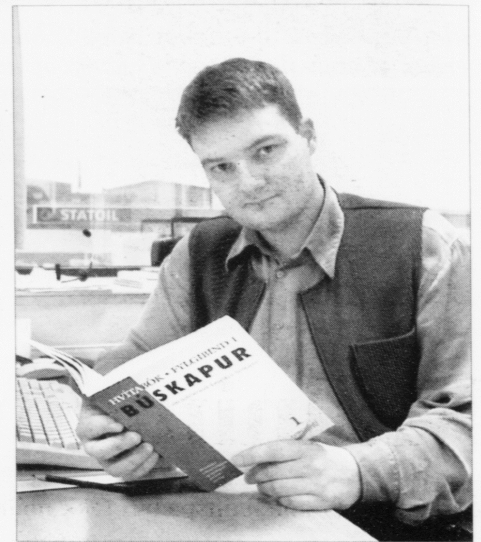
Her havi eg bert nevnt stovnar, ið granska innan fiskivinnuna, men hervið er sannlíka ikki sagt at vit ikki eiga at granska í øðrum vinnum. Tvørturímóti er neyðugt at vit eisini finna aðrar vinnur at hava í búskapinum. Tó er umráðandi, at vit fyrst læra at fáa meiri úr verandi vinnum, áðrenn farið verður undir at finna nýggjar vinnur. Hetta kemst av, at nýggjar vinnur ofta hava stóð í verandi vinnum og vaksa út sum avleggjarar av hesum upprunavinnum. T.d. kann hugsast, at vinnur, ið lata amboð og aðrar vørur og tænastur til fiski- og alivinnuna eru mest nærliggjandi at vaksa í Føroyum. Hetta hava vit t.d. sæð í Íslandi.

Óvanliga stór upphædd

Eg harmist um, at míni privata víðurskipti verða viðgjørd alment á politiskum fundum og í fjølmiðlunum, men tá ið tey nú eru komin fram, vil eg at enda koma við eina viðmerking til tað, sum er nevnt í Dimmalætting 23. september um lønarkrivið hjá mær fyri at vera við til at leggja búskaparpartin av Hvítubók fram. Viðmerkingin ljóðar soleiðis: "Hann kravdi kortini eina so óvanliga stóra upphædd í samsýning fyri at leggja fram, at tað hevði brotið allar siðvenjur".

Henda "óvanliga stóra upphædd" var kr. 5.000 fyri hvønn fyrilestur. Hetta var sama upphædd, sum eg hevði fingið upplýst, at advokatar krevja fyri at vera orðstýrara á eina framløgu. Um ein biður ein advokat vera orðstýrara, skal ein sostatt av við kr. 5.000 í løn umframt kostnaðarendurgjald, s.s. ferðapening, hotelrokningar o.l. Mítt tilboð var kr. 5.000 alt íroknað.

Eg veit ikki, hvussu nógv hinir, ið lögdu fram, tóku fyri framløgurnar.

Magni Laksáfoss, búskaparfrøðingurviðgerð árinini á búskaparvæksturinum av at ríkisveitingin minskar

Um ein setur spurnartekin við, um eg kann vera verður eina tilika upphædd, so eigur at vera hugt at tveimum víðurskiptum, nevniliga teimum fakligu førleikum og teimum persónligu víðurskiptum.

Fakliga kann sigast, at eg havi gjørt størsta partin av tí taltíllari, ið varð nýtt til at framleiða búskaparpartin av Hvítubók við. Harumframt havi eg eisini (saman við Martin Windelin) gjørt myndilin, EMFL, ið nýtist er til stuttligargreiningarnar og eisini sjálvr gjørt tær koyringarnar við myndilinum, sum eru lagdar fram í Hvítubók. Sostatt meti eg, at eg út frá fakligum førleika kann lova mær at krevja somu upphædd, sum ein advokatur krevur fyri at vera orðstýrari á einum fundi.

Um tey persónligu víðurskiptini kann nevast, at eg í november í fjør gjørdist pápi fyri aðru ferð, tá eg fekk eina dóttur. Ein mánað eftir hetta kom eg við í búskaparbólkin og havi tískil seinasta hálva árið nýtt stórt

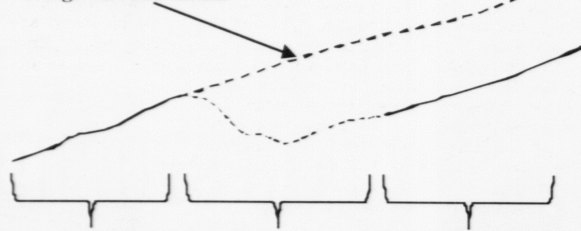
sæð alla frítíð upp á at skriva mín part av búskaparpartinum av Hvítubók (hetta arbeiðið mátti gerast í frítíðini). Tá eg eftir hetta eisini varð biðin um at hjálpa til við kanningini hjá Vinnuálastýrinum, so ávirkaði hetta eisini summ-arferiuna. Tískil var tað ikki av góðum huga, at eg jáltaði at vera við til at leggja búskaparpartin av Hvítubók fram fyri almenninginum, men einans tí at eg metti, at hetta hevði stóran týðning fyri almenna kjakið. Hetta er samstundis fremsta orsøkin til at eg noktaði at gera hetta arbeiðið fyri vanligan tímasats.

At enda kann eg nevna, at eg haldi at tað er í lagi, at landsstýrið velur at lata vera við at taka av einum tilboði, ið teir meta er ov dýrt.

Vónandi beinir henda viðmerkingin ringastu mis-skiljingnarnar burtur, soleiðis at vit kunnu halda áfram við meiri sakliga partinum av kjakinum.

Magni Laksáfoss
Búskaparfrøðingur

Gongdin um ríkisveitingarnar ikki minka

1. Gongdin áðrenn veitingarnar broytast

2. Skiftistíðin

3. Gongdin eftir at ríkisveitingarnar eru burtur

Eykaaðalfundur í Føroya Banka

Nevndin í P/F Føroya Banka hevur kallað inn til eykkaðalfundar í bankanum týsdagin 28. sept. 1999. Aðalfundurinn verður í hølum bankans á Húsagøtu 3.

Á aðalfundinum fer nevndin at leggja fram uppskot um nýggjar víðtøkur fyri Føroya Banka. Galdandi víðtøkur, sum eru á donskum, eru samtyktar á ársaðalfundinum tann 11. apríl 1994, har avgerð varð tikin um at leggja Føroya Banka og Sjóvinnubankan saman. Uppskotið um nýggjar

víðtøkur, sum eru á føroyskum, hevur annars ongur broytingar av týðningi í mun til galdandi víðtøkur.

Jógvan Djurhuus, stjóri, Hirtshals, sum hevur havt sæti í nevnd bankans síðani 1997, hevur ynskt at verðið loystur úr starvinum av tvørandi tíð. Nevndin harmast avgerð Jógvan Djurhuus, men hevur tikið hana til eftirtektar. Á eykkaðalfundinum verður uppskot sett fram um val av nýggjum limi til nevnd bankans.